

P.Z. br. 11

HRVATSKI SABOR

KLASA: 740-01/24-01/2
URBROJ: 65-24-2

Zagreb, 27. svibnja 2024.

Hs**NP*740-01/24-01/2*65-24-2**Hs

**ZASTUPNICAMA I ZASTUPNICIMA
HRVATSKOGA SABORA**

**PREDSJEDNICAMA I PREDSJEDNICIMA
RADNIH TIJELA**

Na temelju članka 178. Poslovnika Hrvatskoga sabora u prilogu upućujem *Prijedlog zakona o dopuni Kaznenog zakona*, koji je predsjedniku Hrvatskoga sabora podnijela Marija Selak Raspudić, zastupnica u Hrvatskome saboru, aktom od 24. svibnja 2024. godine.

U radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela sudjelovat će predlagateljica Prijedloga zakona.

PREDSJEDNIK

Gordan Jandroković

P.Z. br. 11

HRVATSKI SABOR
Zastupnica Marija Selak
Raspudić

Zagreb, 24. svibnja 2024.

Hs**NP*740-01/24-01/2*6531-24-1**Hs

REPUBLIKA HRVATSKA
65 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB, Trg Sv. Marka 6

Primljeno: 24-05-2024		
Klasifikacijska oznaka	Org. jed.	
740-01/24-01/2	65	
Urudžbeni broj	Pril.	Vrij.
6531-24-1	1	-

PREDSJEDNIK HRVATSKOG SABORA

PREDMET: PRIJEDLOG ZAKONA O DOPUNI KAZNENOG ZAKONA

Na temelju članka 85. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14. – odluka Ustavnog suda broj: SuP-O-1/2014. od 14. siječnja 2014.) i članka 165. i 172. Poslovnika Hrvatskog sabora (Narodne novine, br. 81/13., 113/16., 69/17., 29/18. i 53/20), podnosim Prijedlog zakona o dopuni Kaznenog zakona.

Navedeni Prijedlog u Hrvatskom saboru obrazložiti će zastupnica Marija Selak Raspudić.

Zastupnica
Marija Selak Raspudić

ZASTUPNICA MARIJA SELAK RASPUDIĆ

PROJEKAT ZAKONA O DOPUNI KAZNENOG ZAKONA

Zagreb, 24. svibnja 2024.

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJEM ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje ovog zakona sadržana je u odredbi članka 2. stavka 4. podstavka 1. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 85/10 – pročišćeni tekst i 5/14 – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske).

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI POSTOJEĆIM ZAKONOM TE POSLJEDICE KOJE ĆE DONOŠENJEM ZAKONA PROISTEĆI

Kazneni zakon („Narodne novine“, br. 125/11., 144/12., 56/15., 61/15. – ispravak, 101/17., 118/18., 126/19. i 84/2021 u daljnjem tekstu: Kazneni zakon) donesen je 2011., a stupio je na snagu 1. siječnja 2013. Od svog donošenja Kazneni zakon izmijenjen je šest puta, te je jednom ispravljen. Prvi put je izmijenjen 2012., prije stupanja na snagu, a posljednji, šesti puta u srpnju 2021. godine. Šesta izmjena Kaznenog zakona, donesena je prvenstveno radi usklađenja nacionalnog kaznenog zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije u području borbe protiv prijevара i krivotvorenja u vezi s bezgotovinskim instrumentima plaćanja kroz transpoziciju Direktive (EU) 2019/713 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o borbi protiv prijevара i krivotvorenja u vezi s bezgotovinskim sredstvima plaćanja i zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2001/413/PUP (SL L 123, 10.5.2019.). Uz druge izmjene, uvela se i nova inkriminacija zlouporabe snimke spolno eksplicitnog sadržaja (novi članak 144.a Kaznenog zakona), kao i revizija kaznenog djela neprovođenja odluke za zaštitu dobiti djeteta (članak 173. Kaznenog zakona) te proširenje značenja izraza bliska osoba.

Ovim Prijedlogom zakona predlaže se sedma izmjena Kaznenog zakona. Prvenstveni razlog za to je usklađenje nacionalnog kaznenog zakonodavstva s proklamiranim ciljevima zaštite okoliša, kako na nacionalnom nivou, tako i na nivou Europske Unije (https://ec.europa.eu/clima/eu-action/european-green-deal/european-climate-law_hr) te međunarodnom nivou. Jedan od prioriteta u zaštiti strateških nacionalnih interesa upravo je učinkovitija zaštita okoliša. Ovaj prijedlog slijedi i Rezoluciju Europskog parlamenta od 19. svibnja 2021. o učincima klimatskih promjena na ljudska prava i ulozi boraca za zaštitu okoliša u vezi s tim pitanjem (2020/2134(INI), https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0245_HR.html) koja između ostalog potiče EU i države članice da poduzmu odvažnu inicijativu uz aktivnu potporu posebnog predstavnika EU-a za ljudska prava u borbi protiv nekažnjavanja počinitelja kaznenih djela protiv okoliša na globalnoj razini i otvore put u okviru Međunarodnog kaznenog suda prema novim pregovorima između stranaka s ciljem priznavanja „ekocida“ kao međunarodnog zločina u skladu s Rimskim statutom; poziva Komisiju i potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku da uspostave program izgradnje kapaciteta nacionalnih jurisdikcija država članica EU.

U cilju jače i učinkovitije kaznenopravne zaštite okoliša, a na tragu novijih međunarodnih i nacionalnih tendencija zaštite okoliša širom svijeta kao i učinkovitog reagiranja na očekivane klimatske promjene, ovim se Prijedlogom predlaže uvođenje novog članka 192.a „ekocid“ u Kazneni zakon, Glavu Dvadeset (XX.) KAZNENA DJELA PROTIV OKOLIŠA, kao najtežeg djela u ovoj Glavi koje štiti okoliš, shvaćen kao zemlja, njena biosfera, kriosfera, litosfera, hidrosfera i atmosfera, kao i svemir. Navedena definicija predložena je nakon provedenog komparativnog istraživanja novijih tendencija u definiranju temeljnog i najtežeg djela koje štiti okoliš shvaćen u sveobuhvatnom smislu, ne samo kako je to učinjeno u pojedinim parlamentima, nego i temeljem analize prijedloga hrvatskih i međunarodnih stručnjaka koji su predložili definicije ekocida. Prva rezolucija neke europske države u korist kriminalizacije ekocida na

međunarodnoj razini bila je Rezolucija belgijskog parlamenta koja je usvojena 2. prosinca 2021. godine velikom većinom glasova. U Rezoluciji je između ostalog naglašeno i kako trenutno međunarodno kazneno pravo ne dopušta kazneni progon fizičkih ili pravnih osoba za najteža mirnodopska kaznena djela protiv okoliša te je nužno nacionalnim zakonima, a ne samo izmjenom Statuta Međunarodnog kaznenog suda, regulirati uočenu pravnu prazninu. Istom se Rezolucijom od belgijske vlade traži: razmatranje može li se, u skladu s mišljenjem stručnjaka, zločin ekocida uključiti u belgijsko kazneno pravo te izvješćivanje belgijskog parlamenta o tome; potpora inicijativi Vanuatua i Maldiva za izmjenom Statuta Međunarodnog kaznenog suda kako bi zločin ekocida postao kazneno djelo obuhvaćeno stvarnom nadležnošću Međunarodnog kaznenog suda; pokretanje diplomatske inicijative i udruživanje s drugim državama s ciljem kriminalizacije ekocida na međunarodnoj razini te preuzimanje inicijative pripreme i izrade nove međunarodne konvencije o suzbijanju kaznenog djela ekocida. U Rezoluciji se predlaže da Belgija preuzme definiciju kaznenog djela ekocida koju je 2021. godine sastavilo Neovisno stručno vijeće za pravnu definiciju ekocida.

Francuski parlament usvojio je Zakon o klimi i otpornosti kojim je uveden pojam ekocida u francusko kazneno pravo u kolovozu 2021 (<https://www.legifrance.gouv.fr/download/pdf?id=x7Gc7Ys-Z3hzgxO5Kgl0zSu1fmt64dDetDQxhvJZNMc=>). U članku 231. stavku 2. istoga zapriječena je novčana kazna do 4,5 milijuna eura i kazna zatvora do 10 godina za one koji dovedu do teške i trajne štete zdravlju, flori, fauni ili kvaliteti zraka, tla ili vode. Pojam ekocida spominje se i u članku 296. koji obvezuje Vladu da u roku od godine dana izvijesti Parlament o koracima koji su poduzeti s ciljem priznanja ekocida kaznenim djelom koje može biti procesuirano pred međunarodnim kaznenim sudovima.

Na temelju predložene definicije belgijskog Parlamenta (<https://static1.squarespace.com/static/5ca2608ab914493c64ef1f6d/t/61a9f38c9313dc3f9a424125/1638527885152/9e4a8167fbe6cafcdb7192603e5d13754ce85030.pdf>), Međunarodnog Panela stručnjaka (The Independent Expert Panel, <https://ecocidelaw.com/existing-ecocide-laws/>), prijedloga međunarodne nevladine udruge the Stop Ecocide (<https://www.stopecocide.earth/legal-definition>), prijedloga definicije kako je dana od strane hrvatskih stručnjaka (npr. Engelhart M. & Roksandić S., Beyond Classic Core Crimes: International Criminal Law for the Protection of Mankind—Economic and Environmental Crimes as International Crimes In: The Global Community Year book of International Law and Jurisprudence 2021. Oxford University Press 2022.;) i ostalih prijedloga i izvršenih konzultacija s kaznenopravnim stručnjacima, Roksandić S., Turković K., te stručnjacima u zaštiti okoliša, ovaj Prijedlog sadrži definiciju ekocida usklađenu s ostalim odredbama i propisanim kaznenim djelima u Kaznenom zakonu, poglavito u skladu nomotehničke razrade kaznenih djela iz Glave Dvadeset (XX.) KAZNENA DJELA PROTIV OKOLIŠA.

Osnovno pitanje koje se treba urediti ovim Zakonom jest nedostatak u Kaznenom zakonu takvog kaznenog djela koje štiti okoliš od ozbiljne štete koja je široko rasprostranjena ili dugotrajna, a koje je počinjeno u doba mira, odnosno odsustva rata, okupacije ili međunarodnog oružanog sukoba ili oružanog sukoba koji nema međunarodni značaj. U Glavi

devet (IX.) Kaznenog zakona, KAZNENA DJELA PROTIV ČOVJEČNOSTI I LJUDSKOG DOSTOJANSTVA, nalaze se najteža djela protiv okoliša koja se čine kršenjem međunarodnog prava za vrijeme rata, okupacije ili međunarodnog oružanog sukoba ili oružanog sukoba koji nema međunarodni značaj kao što je npr. kazneno djelo ratnog zločina iz članka 91. stavak 2. paragraf 4. koji kažnjava pokretanje napada sa znanjem da će takav napad uzgredno dovesti do smrti ili ozljeda civila ili štete na civilnim objektima ili do teške, dugotrajne i opsežne štete u prirodnom okolišu koja bi očito bila nerazmjerna u odnosu na očekivani konkretan i izravan vojni dobitak. Kako je već naglašeno, nedostaje najteže mirnodopsko kazneno djelo protiv okoliša.

Posljedice koje će donošenjem Zakona proisteći

Predložene izmjene i dopune Kaznenog zakona proširuju katalog kaznenih djela novom inkriminacijom uvodeći najteže kazneno djelo u GLAVI XX. KAZNENA DJELA PROTIV OKOLIŠA, pod nazivom „ekocid“. Predloženim izmjenama i dopunama Kaznenog zakona osigurat će se kontinuitet i međusobno usklađivanje ciljeva Republike Hrvatske, odnosno njezinih strateških interesa u zaštiti okoliša i davanja što učinkovitijih odgovora na klimatske promjene uvođenjem odredbe koja ima za cilj zaštititi okoliš kao pravno dobro, i to tako da obuhvaća, za potrebe primjene bića kaznenog djela ekocida - zemlju, njena biosfera, kriosferu, litosferu, hidrosferu i atmosfera, kao i svemir. Ovakvom se odredbom slijedi i Rezolucija Europskog parlamenta od 19. svibnja 2021. o učincima klimatskih promjena na ljudska prava i ulozi boraca za zaštitu okoliša u vezi s tim pitanjem (2020/2134(INI)) kao i prijedlog Nezavisnog međunarodnog panela stručnjaka.

III. OCJENA I IZVORI SREDSTAVA POTREBNIH ZA PROVEDBU ZAKONA

Za provedbu ovoga Zakona nije potrebno osigurati dodatna financijska sredstva u državnom proračunu Republike Hrvatske.

PRIJEDLOG ZAKONA O DOPUNI KAZNENOG ZAKONA

Članak 1.

U Kaznenom zakonu („Narodne novine“, br. 125/11., 144/12., 56/15., 61/15. – ispravak, 101/17., 118/18., 126/19. i 84/2021) dodaje se iza članka 192. novi članak 192. a koji glasi:

„Ekocid“

(1.) Tko protivno propisima poduzme radnje uz znanje da postoji znatna vjerojatnost da će uslijed tih radnji nastupiti ozbiljna šteta za okoliš koja je široko rasprostranjena ili dugotrajna,

kaznit će se kaznom zatvora od najmanje pet godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

(2.) Za potrebe ovog članka „okoliš“ znači zemlju, njenu biosferu, kriosferu, litosferu, hidrosferu i atmosferu, kao i svemir.

Članak 2.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u „Narodnim novinama“.

OBRAZLOŽENJE

Uz članak 1.

Kazneni zakon dopunjava se novim kaznenim djelom „Ekocid“. Biće ovog kaznenog djela ispunjava tko protivno propisima poduzme radnje uz znanje da postoji znatna vjerojatnost da će uslijed tih radnji nastupiti ozbiljna šteta za okoliš koja je široko rasprostranjena ili dugotrajna. Kazna zatvora usklađena je s propisanom kaznom za kaznena djela protiv čovječnosti iz članka 90. Kaznenog zakona. Počinitelj će se kaznit kaznom zatvora od najmanje pet godina ili kaznom dugotrajnog zatvora. Ovo blanketno djelo može počiniti bilo tko tko postupa s namjerom. Kažnjavanje za nehaj za ovo najteže kazneno djelo protiv okoliša nije moguće. Biće ovoga kaznenog djela ostvarit će onaj tko s namjerom poduzme radnje koje su zabranjene u relevantnim zakonima koji reguliraju obveze u zaštiti okoliša, ali ako ima znanje da postoji znatna vjerojatnost da će uslijed tih poduzetih radnji nastupiti ozbiljna šteta za okoliš koja je široko rasprostranjena ili dugotrajna. Kako je *ratio* ove odredbe zaštita okoliša od ozbiljnog onečišćenja za postojanje ovog djela ne traži se stvaran nastup štete, što je i skladu, ne samo s drugim kaznenim djelima iz GLAVE XX već i s komparativno-pravnim pristupom u regulaciji kaznenih djela u zaštiti okoliša, koja su mahom kaznena djela ugrožavanja.

Za potrebe ovog članka:

„Okoliš“ znači zemlju, njenu biosferu, kriosferu, litosferu, hidrosferu i atmosferu, kao i svemir. Biosfera ima značenje životnog prostora. Kriosfera obuhvaća površinske vode planete Zemlje koji se nalazi u čvrstom stanju zbog niskih temperatura, odnosno sva područja na Zemlji, gdje je voda pretvorena u kruti oblik, uključujući osim ledenjaka i morski led, jezerski led, snježni pokrivač, ledeni pokrivač, smrznutu zemlju. Litosfera obuhvaća kamenu kora ili vanjski kamenu ovoj Zemlje. Obuhvaća kontinentalnu i oceansku Zemljinu koru, zajedno s najvišim dijelom plašta. Hidrosfera se odnosi na vodeni omotač koji obuhvaća svu vodu, ispod i iznad Zemljine površine bez obzira u kakvom se agregatnom stanju nalazi. To uključuje sve tekuće i smrznute površinske vode, podzemne vode zadržane u tlu i stijenkama te vodenu paru u atmosferi.

„Ozbiljna šteta“ znači šteta koja uključuje vrlo ozbiljne nepovoljne promjene, poremećaj ili štetu bilo kojem elementu okoliša, uključujući ozbiljne utjecaje na ljudski život ili prirodne, kulturne ili gospodarske resurse.

„Široko rasprostranjena šteta“ znači šteta koja se proteže izvan ograničenog zemljopisnog područja, prelazi državne granice ili koju je pretrpio cijeli ekosustav ili neka vrsta ili veliki broj ljudskih bića.

„Dugotrajna šteta“ je šteta koja je nepovratna ili koja se ne može ispraviti prirodnim oporavkom unutar razumnog vremenskog razdoblja.

Uz članak 2.

Ovim člankom propisano je stupanje Zakona na snagu.

Teška kaznena djela protiv zdravlja ljudi

Članak 192. (NN 144/12)

(1) Ako je kaznenim djelom iz članka 180. stavka 1. i 2., članka 183., članka 186. stavka 1. i 2., članka 187. stavka 1., članka 188. stavka 1., članka 189. stavka 1. ovoga Zakona prouzročena teška tjelesna ozljeda drugoj osobi ili je postojeća bolest znatno pogoršana,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je kaznenim djelima navedenim u stavku 1. ovoga članka prouzročena osobito teška tjelesna ozljeda drugoj osobi ili je kod druge osobe došlo do prekida trudnoće,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(3) Ako je kaznenim djelima navedenim u stavku 1. ovoga članka prouzročena smrt jedne ili više osoba,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri do dvanaest godina.

(4) Ako je kaznenim djelom iz članka 180. stavka 3., članka 186. stavka 3., članka 187. stavka 2., članka 188. stavka 2. i članka 189. stavka 2. ovoga Zakona prouzročena teška tjelesna ozljeda druge osobe ili je postojeća bolest znatno pogoršana,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora do tri godine.

(5) Ako je kaznenim djelima navedenim u stavku 4. ovoga članka prouzročena osobito teška tjelesna ozljeda drugoj osobi ili je kod druge osobe došlo do prekida trudnoće,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(6) Ako je kaznenim djelima navedenim u stavku 4. ovoga članka prouzročena smrt jedne ili više osoba,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

